

VOETJE VOOR VOETJE
Van reisverhaal naar uitdagende taken
Fransien Vandermeersch en Marleen Lippens

INLEIDING

In het project 'voetje voor voetje' illustreren we hoe je met verhalen vakoverschrijdende eindtermen kunt realiseren.

Uitgangspunt is een reisverhaal, waarin personages door contact met andere landen en culturen uitdagingen krijgen om over hun leven te reflecteren.

Het initiatief werd oorspronkelijk uitgewerkt voor lessen Nederlands. Naast literaire opdrachten boden de verhalen immers kansen om vakoverschrijdende doelen te realiseren. Daar waar samenwerking met andere vakken ontstond, ontdekten leerlingen én leraren dat verhalen zoveel aanknopingspunten tot het echte leren hebben.

Per graad zijn er drie verhalen die telkens andere taken genereren.

Samen met de andere vakoverschrijdende opdrachten bevat het project een evenwichtsoefening van leraargestuurd naar leerlinggestuurd onderwijs. In die zin slaat de titel van het project niet enkel op de vakoverschrijdende eindtermen zelf, maar ook op de geleidelijkheid om leraren en leerlingen vernieuwende onderwijsvormen te laten ontdekken.

In de syllabus krijg je eerst een overzicht van de vakoverschrijdende opdrachten die voor het vak godsdienst relevant zijn. Alle opdrachten zijn voor groepswork bedoeld.

Bij de opdrachten zitten verplichte stukken en keuzestukken. Op die manier kunnen de leerlingen zelf beslissen wat ze als groep met het verhaal willen doen.

Alle opdrachten zijn begrensd in lengte en tijd. De schrijfoopdrachten variëren tussen minimum één en maximum twee A4'tjes; de presentaties duren maximum 10 minuutjes.

Differentiatie zit dus niet in basis en uitbreiding, maar in de keuze van de opdrachten.

Leerlingen zullen immers kiezen op basis van aanleg, inzet en leerstijlen van de leden van de groep.

In het tweede deel van de syllabus staan twee voorbeelden van procesevaluatie bij het groepswork. Samen met de afgeleverde eindproducten (de schrijfoopdrachten of de presentaties) vormen ze een essentieel deel van de evaluatie.

Het is aan te raden om de evaluatie ook met de andere vakcollega's die rond het boek werken te bespreken. Misschien kan er dan een gezamenlijke strategie uit de bus komen om zowel product als proces over de vakken heen te beoordelen.

DEEL 1 Overzicht opdrachten per graad

1 Verhalen voor de eerste graad

- 1.1 DE MEYER, N., *De tunnel*, Abimo, Waasmunster, 2004.
 Confrontatie met vluchtelingen in illegaal transport.
 Opdrachten rond problematiek van asielzoeker en van conflicten tussen jongeren.

Vakoverschrijdende startopdracht (vanuit om het even welk vak, BU 3)

Je leest het verhaal van Shafiq en Amin. Het geeft je informatie over de problematiek van de vluchtelingen.

Fotograaf Piet den Blanken volgde Shafiq Faroukh (22) van Kaboel naar Calais. Daar probeerde hij december 2002 voor de achtste keer illegaal op de trein naar Dover te klimmen. Ook die poging mislukte.

Tekst Marion Smale

Shafiq Faroukh (22) is al twee jaar onderweg van Kabul naar Engeland. Fotograaf Piet den Blanken ontmoette hem een jaar geleden voor het eerst in Athene. Twee weken geleden liep hij hem opnieuw tegen het lijf in Calais. Tot 30 december, de dag waarop het naburige asielcentrum Sangatte haar deuren sluit, vertrekken dagelijks vluchtelingen legaal per bus naar Engeland. Verslaggever Marion Smale en Piet den Blanken volgden Shafiq tijdens zijn achtste poging om illegaal op de trein naar Dover te klimmen. Het is vier uur in de middag, de schemer valt, als we de feestelijk verlichte winkelstraten van Calais binnen lopen. Terwijl de inwoners van Calais hun kerstinkopen doen, maken Shafiq Faroukh (22) en Amin Akbari (25) zich op voor hun achtste poging om het felbegeerde Engeland te bereiken. Ze vertrokken zo'n twee jaar geleden uit Kabul. Beiden stonden voor de keuze: vechten voor de Taliban of het land verlaten. Ze kozen voor het laatste. Via Iran, Turkije, Griekenland en Italië kwamen Shafiq en Amin in Frankrijk terecht. Nu zijn ze in Calais, waar ze op een trein proberen te klimmen bij de ingang van de Kanaaltunnel naar Dover. Hoeveel vluchtelingen er in totaal in Calais verblijven, is moeilijk aan te geven. Een vrijwilliger die hen van brood en kleding voorziet, schat het aantal op 250 vluchtelingen, voornamelijk Koerden uit Irak en Afghanen. Allemaal dromen ze van een bestaan in Engeland, omdat de asielwetgeving daar milder is. Tot die tijd leven ze in Calais op straat. Ze slapen onder bruggen, in leegstaande boothuizen of in bunkers langs de zee. Een opvangcentrum is er niet. Tot 5 november konden ze terecht in het naburige Sangatte, maar dat centrum neemt sindsdien geen nieuwe vluchtelingen meer aan. 30 december sluit het kamp definitief, op aandringen van Engeland. 1600 vluchtelingen mogen nog naar Engeland, waar ze een werkvergunning krijgen en asiel kunnen aanvragen. De vluchtelingen die nu in Calais zijn, kwamen te laat. Ook Shafiq. Hij arriveerde drie weken geleden in Calais, samen met Amin. 's Nachts ondernemen ze pogingen om naar Engeland te vertrekken, de Afghanen per trein, de Irakezen per boot. 'De Koerden kiezen voor de boot, omdat die goedkoper is', grapt Shafiq. (...)

Naar: www.xs4all.nl

Beschrijf in max. 2 A4'tjes de problematiek van de asielzoekers.

Volgende vragen kunnen je helpen om je document te stofferen.

- 1 Uit welke landen komen de meeste vluchtelingen in onze streken?
- 2 Waarom vluchten ze?
- 3 Naar waar vluchten ze?
- 4 Hoe vluchten ze?
- 5 Welke problemen ervaren ze vooral?
- 6 Wat gebeurt er als hun 'vlucht' niet lukt?

<i>Keuzeopdrachten vanuit godsdienst (Bu, 3,4,5)</i>
--

De leerlingen *kiezen* een van de volgende opdrachten.

Per groepje geven ze minimum één, maximum twee A4'tjes af als oplossing.

1 Je kiest een van de *stellingen* hieronder.

Je maakt een T-schema met pro- en contra-argumenten. Je formuleert een groepsbesluit op basis van de kolom met de meeste argumenten. Je dient zowel je schema als je besluit in. (Max. 1A4)

- 1 Al die asielzoekers zijn eigenlijk profiteurs. Ze vertellen zomaar iets om hier te kunnen blijven. Ondertussen pakken ze wel het werk van de Belgen af.
- 2 Elke asielzoeker moet zo snel mogelijk weer naar zijn eigen land terug gestuurd worden.
- 3 Volgens de Rechten van de Mens moet iedereen zich ten volle kunnen ontplooiën en daarvoor waar ook ter wereld kunnen wonen.
- 4 De vreemdelingen die hier willen blijven, moeten zich zo snel mogelijk aanpassen: de taal leren, de gebruiken leren kennen, onze wetten naleven en respecteren en hun godsdienst 'daar' laten.
- 5 Kleurlingen blijven vaak 'slachtoffers', zelfs in een multiculturele samenleving.

2 Lees dit *fragment*. (p. 60-61)

'We hebben dat eten wel voor ons meegebracht, hé. Straks hebben we zelf niets meer. Waarom zou jij met deze wildvreemden delen? Geef hen een vinger en ze nemen je hele arm voor je het weet. Je bent niet goed wijs. Ze moeten maar voor zichzelf zorgen. Niemand heeft hen gedwongen hun land te verlaten, ze deden dat uit vrije wil.'

'Wat zit jij daar uit je nek te kletsen, David? Je moest je schamen', antwoordde Lucas kwaad. 'Je bent een zielige egoïst (...).'

David keek zijn vriend beduusd aan. Diep in zijn hart had hij spijt van zijn opmerkingen. Eigenlijk had Lucas het bij het rechte eind. (...)

'Lucas, sorry, jong.'

Het was Davids bevende stem die toonloos trilde vanuit het donker.

'Sorry waarvoor?' baste Lucas.

'Voor mijn gedrag van daarnet. Ik bedoelde het niet zo. Maar ik kon toch niet vermoeden dat het zo zou lopen. Het is allemaal mijn schuld. Ik hoop dat je mij vergeeft', zei David.

'Met spijt kun je hele zakken vullen, David. Het is al heel wat als je inziet dat je houding tegenover deze mensen verkeerd was. Wat ons hier echter overkomt, had je natuurlijk niet kunnen voorzien, dat begriep ik wel. (...).'

Lees ook deze situaties.

- Bram, Thomas, Lien en Anne moeten samenwerken. Anne weigert om haar informatie aan de anderen door te spelen. De volgende les verontschuldigt ze zich. Hoe doet ze dat?
- Stefanie is regelmatig afwezig. De klassenleraar heeft een schema uitgehangen om haar schriften bij te houden. Als Stefanie de week voor de toetsen opnieuw afwezig is, weigeren Simon en Lucas om nu nog geschiedenis en wiskunde over te pennen.
Simon en Lucas verontschuldigen zich tijdens een klassengesprek.
- Het is een warme dag einde mei. Na de les lichamelijke opvoeding heeft Kim ontzettend dorst. Ze ploft zich naast Jimmie die net een blikje cola uit de automaat haalde. Kim heeft geen geld bij zich en vraagt of ze 70 eurocent voor een ice-tea kan lenen. Jimmie weigert.
's Anderendaags verontschuldigt hij zich.

Je kiest 2 van de 3 situaties om te spelen. Je zorgt dat iedereen aan bod komt. Ofwel neem je die op ofwel speel je die in de klas bij de presentatie.
Voor de derde situatie schrijf je samen een briefje ter verontschuldiging.

3 Onthaal en integratie

Je kijkt of er in je school anderstaligen zijn. Je interviewt één leerling.

- Waar komt hij/zij vandaan?
 - Hoelang is hij hier al?
 - Wat zijn de opmerkelijkste verschillen tussen de school in het land van herkomst en deze school?
 - Welke is de grootste moeilijkheid die je bij het school lopen ondervindt?
 - Wie biedt het beste steun?
 - Welke inspanning heeft de allochtoon gedaan om bij de groep te horen?
 - Welke inspanning kan de groep doen om de integratie te vergemakkelijken?
- Maak dit interview redactioneel voor de schoolkrant.

4 Zoek een *asielcentrum* in je buurt.

Ga na wat de regelgeving is voor de bewoners van het centrum.
Stip 3 regels aan waar jij het zelf moeilijk mee zou hebben.
Verklaar ook waarom.

5 Contacteer een *OCMW-medewerker* uit je gemeente die voor de opvang van vreemdelingen verantwoordelijk is. Hoe verneemt hij/zij dat er vreemdelingen toegekomen zijn? Hoe gebeurt de crisisopvang?

6 Lucas ervaart zijn vader en zijn moeder op een totaal andere manier.

- Hoe is de relatie met zijn vader? Blijft die constant in het verhaal?
- Hoe ervaart hij zijn moeder? Zou jij ook zo reageren? Begrijp je zijn reactie?
- Vergelijk die met je eigen thuissituatie.
Wat doe je zelf?
Wat doen je ouders voor je?

- 1.2 D' HAENE, K., *De hel in New York*, Davidsfonds/infodok, Leuven, 2000.
 Confrontatie tussen rijk en arm in New-York.
 Opdrachten rond problematiek van straatkinderen.

Vakoverschrijdende startopdracht (vanuit om het even welk vak)

Je hebt met iemand een afspraak in een tearoom. Je arriveert ruim een kwartier voor tijd. De ander daagt niet bij het afgesproken uur op. Je probeert die via gsm te bereiken, maar je krijgt geen antwoord.

- Hoe lang blijf je wachten?
- Hoe voel je je bij deze situatie?
- Blaas je de relatie op of geef je de ander een nieuwe kans?

Op p.79 lees je volgende tekst.

Donnis voelde zich niet op zijn gemak in het Hard Rock Café. Hij had het meteen een stom idee gevonden van Peter om hier af te spreken.

(...)

Een grote klok aan de andere kant van het café wees al half zeven aan. Hij had het kunnen denken. Peter zou niet komen opdagen. Waarschijnlijk had hij die morgen ingezien dat hij niets voor hem kon doen. Of had hij zijn belofte gemaakt om hem zo snel mogelijk van hem te kunnen ontdoen.

Maar Donnis vond het niet erg. Hij was zich intussen behoorlijk gaan vervelen in het Hard Rock Café. Hij besloot er vandoor te gaan en terug te keren naar de enige plaats waar hij zich thuis voelde.

- Hoe voelt Donnis zich bij deze situatie?
- Heeft de auteur Peter bewust te laat laten komen?
 Wat is het effect van het niet komen opdagen van Peter?

Schrijf jullie eigen bevindingen eerst op.

Noteer daaronder de reactie van Donnis.

Besluit met een reflectie op de werkwijze van de auteur.

Jullie tekst is maximum 1 A4.

Keuzeopdrachten vanuit godsdienst (Bu3,5)

De leerlingen *kiezen* een van de volgende opdrachten.

Per groepje geven ze minimum één, maximum twee A4'tjes af als oplossing.

1 Volgende *citaten* vonden hun inspiratie in het boek zelf. (Zie p. tussen haakjes)

Discussieer gedurende 25' over de volgende stellingen. Zorg dat iemand het gesprek leidt en dat iedereen aan bod komt. Neem het gesprek op band op en geef het aan je leraar mee met de schriftelijke opdracht.

1 Het heeft geen zin zakgeld te geven aan iemand in een opvangtehuis. Ze sparen voor crack en cocaïne. (p.68)

2 Je lost niets op door een bedelaar geld te geven. (p.47)

3 Straathoekwerkers die volhouden halen jongeren wel degelijk van de straat. (p.68)

4 Een kleurling vertrouw je beter niet. 'Ben je blank dan kom ik je ophalen.' (p.72)

5 Politie ziet de spijbelende leerling liever niet. Ze krijgen er een berg administratie door zonder echt resultaat. (p.26)

Maak nu een rapport van jullie gesprek en zorg dat volgende punten besproken worden.

- Wie is het slachtoffer van elke stelling?
- Over welke groep 'gedupeerden' zouden jullie als groep een project op school willen opzetten? Motiveer jullie antwoord in minstens 3 regels.
- Voor welke groep zouden jullie een actie kunnen voeren? Doe een concrete suggestie.

2 Een tijdje geleden ontwierp een student voor zijn eindwerk een '*mobile*' school. Zijn bedoeling was straatkinderen in Zuid-Amerika onderwijs te geven. Zoek ook naar www.mobileschool.be. Ga na hoe de idee van de student realiteit werd en uiteindelijk tot een structurele oplossing van de straatkinderenproblematiek bijdraagt.

Breng hierover in 1 A4 verslag uit. Structureer jullie tekst met tussenkopjes of vragen.

3 Op een bepaald moment weigert Donnis met de *bendeleden* mee te stappen. Vanaf dan beseft hij dat hij geen deel van de groep meer uit kan maken.

- Om welke reden kunnen jongeren vandaag bij ons, op school bendes vormen? (kledij, muziek, vervoer, woonplaats ...)
- Geef enkele voorbeelden van ongeschreven regels in deze bendes.
- Wanneer wil iemand uit zo'n bende stappen?
- Wat is vaak het gevolg van deze beslissing voor wie de groep verlaat?
- Bij wie kan 'het slachtoffer' terecht voor hulp?

4 Nodig iemand uit van de *politiediensten* of van het *JAC* om over bendevorming bij jongeren te spreken.

Schrijf hiervoor zelf de uitnodigende brief.

Bereid met je groep 5 vragen voor.

1.3 HEYLEN, M., *Voettocht naar de vrijheid*, Abimo, Waasmunster, 2002.
Jongerentocht als alternatieve straf naar St.-Jacob de Compostella.
Opdrachten rond jeugddelinquentie en bedevaart naar Compostella.

Vakoverstijgende startopdracht (vanuit om het even welk vak)

Je zoekt informatie over Santiago de Compostella op.

Je selecteert die gegevens die de lezer van het boek nodig heeft om het werk nog beter te begrijpen.

Volgende punten zouden zeker aan bod moeten komen: ligging (kaart), stukje geschiedenis, de legende van de H. Jacobus, de St.-Jacobsschelp, de betekenis van het bedevaartsoord.

Je mag nog andere punten aanhalen, maar je opdracht mag niet meer dan 1,5 pagina lang zijn. Vergeet niet te structureren!

Keuzeopdrachten vanuit godsdienst (SOVA 11, 12, 14)

De leerlingen *kiezen* een van de volgende opdrachten.
Per groepje geven ze minimum één, maximum twee A4'tjes af als oplossing.

1 Jullie kiezen drie van de onderstaande *stellingen*.

Je verbindt de uitspraak met het verhaal.

Daarna beantwoorden jullie volgende vragen:

- Op welk(e) personage(s) is de uitspraak van toepassing?
- Wat betekent de stelling concreet voor dit personage?
- Wat is jullie eigen groepsmening ten aanzien van de stelling?

1 Wie eenmaal met het gerecht in aanraking komt, is niet meer te vertrouwen.

2 Wie zijn leven opnieuw wil beginnen, kan dit nooit met een onbeschreven blad.

3 Als je uit een sociaal arm gezin komt, zal het altijd lastiger zijn om het waar te maken in je leven. Je kunt niet doorgeven wat je zelf niet kreeg.

4 In therapie gaan en praten over problemen, lost zelden iets op. Enkel de therapeuten worden er beter (lees rijker) van.

5 Als jongere heb je het voorrecht om niet te veel te hoeven wikken en wegen voor je iets doet. Loopt het eens mis, so what! Het is allemaal nog niet zo erg.

6 Een kind aannemen als adoptieouder of stiefouder levert altijd problemen op. Iedereen wil zijn eigen roots weten.

7 Het is niet moeilijk om met iets te starten, maar volhouden is een andere zaak.

2 Je zoekt een getuigenis van een Compostellastapper op.

- Waarom maakte hij/zij de tocht?
- Wat was de meest beklijvende ervaring van de tocht?
- Welk effect hadden de ontmoetingen met andere pelgrims?
- Aan wie zou hij/zij deze tocht wel/niet aanraden?

Noteer je conclusies op een A4'tje.

3 Robert grijpt geregeld de kans om de jongeren een brokje cultuur mee te geven. Hij toont Thomas, Anka en Sofie kerken en kloosters en wijst hen op bepaalde religieuze beelden in gebouwen. De jongeren zijn niet altijd even enthousiast over zijn verhaal (p. 96).

Zoek nu samen een afbeelding van een religieus verhaal of een religieuze persoon. Maak er een kopie van. Noteer de naam van de kunstenaar en de titel van het werk. Schrijf per groepslid uit of de kunstenaar je treft of juist niet raakt. Argumenteer waarom dit zo is.

2 Verhalen voor de tweede graad

- 2.1 BELL, W., *Zack*, Altiora, Averbode, 1998.
 Relatieproblemen in gemengde huwelijken
 Opdrachten rond racisme en opvoeding.

Vakoverschrijdende opdracht (vanuit om het even welk vak)

In het boek speelt de geschiedenis van Amerika een grote rol om de achtergrond van Zack en zijn familie te begrijpen. Dit verhaal staat symbool voor vele spanningen in de Amerikaanse cultuur. Vaak begrijp je reacties van mensen beter als je de puzzelstukjes uit het verleden samen kunt leggen.

In vergelijking met Europa heeft Amerika geen lange geschiedenis. Toch zijn enkele periodes erg bepalend om de eigen situatie en die van de wereldcultuur te begrijpen. Zoek in de literatuur, in de filmwereld of in de muziekwereld van een van de volgende periodes uit de Amerikaanse geschiedenis:

- de slavengeschiedenis;
- de Amerikaanse onafhankelijkheidsstrijd;
- de Amerikaanse burgeroorlog;
- de Vietnamoorlog.

Je groepje geeft maximum 1 A4 af als taak.

Hierin verwachten we volgende punten:

- Geef de bron van het werk;
- Vat het werk in een vijftal regels samen;
- Situeer het werk in een van de bovenstaande periodes uit de Amerikaanse geschiedenis;
- Geef jullie appreciatie over het werk.

Keuzeopdrachten vanuit het vak godsdienst (SOVA 8,9,10,11,12,13)

De leerlingen *kiezen* een van de volgende opdrachten.

Per groepje geven ze minimum één, maximum twee A4'tjes af als oplossing

1 Het hoofdthema in het verhaal is *de strijd om de verdraagzaamheid*.

Illustreer dat thema door twee voorbeelden uit het verhaal te omschrijven waar het respectvol samenleven tussen mensen lukt.

Werk ook één voorbeeld van het verhaal uit waar ondanks alle inspraak racisme voelbaar blijft.

2 Je kiest twee van de *stellingen* hieronder.

Je brengt de uitspraak in verband met het verhaal.

Je schrijft een argumentatie uit om de stelling te onderschrijven of te ontkennen.

- 1 Een relatie met iemand uit een andere cultuur vraagt om moeilijkheden.
- 2 Wie het verleden in relaties doodzwijgt, krijgt vroeg of laat conflicten.
- 3 Godsdienst is een even gevaarlijke reden voor racisme als huidskleur.

- 4 Als iemand fundamenteel met iemand botst, kan het nooit meer goed komen tussen die twee.
- 5 Kleurlingen blijven gedupeerden, zelfs in een multiraciale samenleving.
- 6 In de opvoeding van jongeren leggen ouders nog te veel hun eigen verwachtingen.

2.2 BRACKE, D., *Als de olifanten vechten*, Davidsfonds/Infodok, Leuven, 2002.

Kindsoldaten in Oeganda.

Opgaven rond problematiek van de kindsoldaten en rond de rol van het geloof in de rebellenlegers.

Vakoverschrijdende startopdracht (vanuit om het even welk vak)

- Zoek een kaart van het gebied rond Oeganda (p. 8 kan inspireren);
- Lees de proloog en de epiloog (een stukje geschiedenis);
- Probeer overzichtelijk uit te leggen hoe het rebellenleger van Kony ontstond. Doe dit in omgekeerde volgorde van wat je op p. 225/226 leest. Start dus bij: het LRA is het rebellenleger van Kony. Noteer bij elke fase maximum 1 zin;
- Schrijf bij enkele fasen een nummer. Schrijf dit nummer ook op je kaart bij een bepaalde plaats. Bijvoorbeeld: LRA van Kony bij nr. 1 in Soedan.

Keuzeopdrachten vanuit het vak godsdienst (Bu 12,14,16)

De leerlingen *kiezen* een van de volgende opdrachten.

Per groepje geven ze minimum één, maximum twee A4'tjes af als oplossing

1 Je kiest een van de *stellingen* hieronder.

Je brengt de uitspraak i.v.m. het verhaal.

Je discussieert gedurende 12 minuten over de stelling. Iemand zorgt ervoor dat elk groepslid aan het woord komt.

Daarna beantwoord je de volgende vragen.

- Hoe zien de rebellen de rol van het geloof?
- Welk effect heeft de religie op deze mensen?
- Waarom vertolkt Zr. Mary als religieuze een andere rol?

- 1 Scar is een gelovig man. Hij bidt zelf voor de strijd en hij laat zijn kinderen ook bidden voor ze beginnen te vechten.
- 2 Scar beweert dat de meisjes apostelen zijn die geroepen zijn. 'Tipu Maleng heeft hen voor een heilige taak uitverkoren. Ze zullen vechten om van Oeganda een beter land te maken.'
- 3 Zr. Mary had Monica geleerd dat ze in een lieve God moest geloven, niet in de magische riten en tovenarij, maar toch...

- 4 Je moet voor de Tipu Maleng vechten, klap in je handen, zing voor hem en dan zal er je niks overkomen.
Zij klaptten ook in hun handen, zongen ook en toch zijn ze dood.
Omdat ze niet geloofden, zei Richard.
 - 5 De besnijdenis is een erkend ritueel in een aantal godsdiensten.
In dit boek nodigt Scar een bijzondere groep specialisten uit om dit ritueel bij Monica te voltrekken. Deze werkwijze getuigt van een grote eer van Scar voor zijn vrouw.
- 2 Organiseer een *actie 'Sponsor een kindsoldaat op school'*.
Noteer de werkwijze: wie informeert wie.
Noteer de informatie die je voor medeleerlingen verspreidt (aanleiding van de actie, informatie over de kindsoldaten van jullie project, actie zelf).
Noteer ook de fasering van het project (wie doet wat wanneer).
 - 3 Organiseer een schrijfactie met kindsoldaten in je klas.
Correspondeer per twee met een kindsoldaat (zie webadres in de proloog).
Leid na de correspondentie een klasgesprek om de ervaringen uit te wisselen.
Zorg dat iedereen aan bod komt.
 - 4 Zoek *Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind* op.
Geef drie punten waar kinderen in dit verhaal recht op hebben, maar wat ze niet krijgen.
Motiveer elk punt in een verzorgde alinea.

2.3 FETH, M., *Fee, we blijven altijd zussen*, Lannoo, Tielt, 2000.
Handicap en verlies van een tweelingzus.
Oprachten rond geloof en handicap, geloof en sterven.

Vakoverschrijdende startopdracht (vanuit om het even welk vak)

Lees het fragment op p.51 opnieuw.
Wat is het probleem van tante Edith? Is het herkenbaar, realistisch?
Welke boodschap geven Claire en haar moeder hierbij?
Kun jij bij die boodschap nog iets zinvols voegen?
(Formuleer je antwoorden gestructureerd in max. 1 A4)

Keuzeopdrachten vanuit het vak godsdienst (BU 12,13,14,16) en SOVA (12,13)

De leerlingen *kiezen* een van de volgende opdrachten.
Per groepje geven ze minimum één, maximum twee A4'tjes af als oplossing.

- 1 Op p. 115 lees je over *de zelfhulpgroep* waar het gezin met Fee naartoe trekt.
Zoek nu zelf gegevens op van een zelfhulpgroep. Adres, contactmogelijkheden ...
Wat is het doel van zo'n groep?
Zou je ook gevaren aan dergelijke groepen kunnen opsommen?
Ken je iemand die naar een zelfhulpgroep gaat? Hoor je daar positieve verhalen over?

- 2 Lees het verslag over *het doktersbezoek* op p. 140-141.
Omschrijf in een goed geformuleerde alinea wat hier fout loopt.
Iedereen heeft zeker al een doktersbezoek meegemaakt.
Schrijf een kort verslag over dat bezoek. (5 à 10 regels)
Maak dan een T-schema met de gegevens van je persoonlijke verslag. Splits de positieve en de negatieve elementen. Probeer ideeën mee te geven om die negatieve ervaringen naar positief om te buigen.
- 3 Fee blijft zo lang mogelijk naar *school* gaan. (Lees het fragment op p.143.)
Stel je voor dat Fee in jouw klas terechtkomt. Welke aanpassingen zouden er dan op jouw school voor Fee's klas moeten gebeuren? Bereid je gesprek voor dat je met de directeur hierover zou voeren.
Doe voorstellen en schrijf uit op max. 1 A4.
- 4 Fee houdt van *muziek*. Vooral klassieke muziek maakt haar rustig.
Zijn er nog omgevingen waar klassieke muziek gebruikt wordt om *rust* te bekomen? Som er enkele op.
Beschrijf welke muziek jou tot rust brengt. Geef eerst een korte opsomming van het genre en van enkele titels. Schrijf daarna waarom deze muziek je tot rust brengt. Voeg er de omstandigheden aan toe wanneer je deze muziek opzet.
- 5 Je kiest een van de *stellingen* hieronder.
Je brengt de stelling in verband met het verhaal.
Zoek bij de stelling zowel argumenten pro als contra. Kom tot een besluit waarbij je een van beide laat doorwegen.
- 1 In moeilijke tijden, bv. bij ziekte, dood, ontdekken mensen God opnieuw.
 - 2 Als je in een prachtig natuurlandschap wandelt, voel je de nabijheid van God even sterk als in de kerk.
'Als alle kerken waren zoals deze, bekleed met een tapijt van gras en madeliefjes en daarboven een open hemel, dan zou ik misschien weer kunnen bidden.' (p. 159-160)
 - 3 Wanneer iemand jong sterft, ervaart de onmiddellijke omgeving dit als 'God is slecht' (p.143)
 - 4 Gehandicapten kunnen in God niet geloven want ze ervaren hun zijn als een straf van God.
'God.
En nadat hij met Fee wat had geëxperimenteerd, brak Hij haar alsof ze slechts een mislukt beeldhouwwerk was.' (p. 168)

3 Verhalen voor de derde graad

- 3.1 HEMMERECHTS, *Een jaar als (g) een ander*, Atlas, Amsterdam, 2003.
 Dagboek over tocht naar Madagaskar.
 Opdrachten rond welzijnswerk en ecotoerisme.

Vakoverschrijdende startopdracht (vanuit om het even welk vak)

Reizen is altijd een ontmoeting met de ander of het andere.
 Zoek 4 redenen om toerisme in arme landen economisch te ondersteunen.
 Zoek daarnaast 4 negatieve gevolgen van het ontwikkelen van dit toeristische beleid.
 (Schrijf je argumenten uit in maximum 1A4)

Keuzeopdrachten vanuit het vak godsdienst (BU 9,10,11,12)

De leerlingen *kiezen* een van de volgende opdrachten.
 Per groepje geven ze hun oplossing in een van de voorgestelde mediavormen.

- 1 Met de leerlingenraad ondersteunen jullie *een welzijns campagne voor Madagaskar*. De directeur geeft jullie de kans om in groepjes van vier algemene informatie over het land aan alle andere klassen te bezorgen.
 Jullie maken een website, een PowerPointpresentatie of een videomontage waarmee je het land toegankelijk maakt voor jullie medeleerlingen.

- 2 Brainstorm eerst wat welvaart voor jullie betekent.
 Toon daarna aan dat er verschillende *opvattingen* zijn over welvaart.
 Bespreek daarna suggesties voor de herverdeling van de welvaart.
 Hou een uiteenzetting van 10 minuten iedereen uit je groepje aan bod komt.
 Houd jullie betoog levendig door visuele ondersteuning.

- 3.2 OMBRE, E., *Opname in dossier gevonden*, De Arbeiderspers, A'dam-A'pen, 2002.
 Relatieproblemen.
 Opdrachten over relaties in gemengde huwelijken.

Vakoverschrijdende startopdracht (vanuit om het even welk vak)

Toon een representatief stukje video over Suriname van maximum 5 minuutjes.
 Licht toe waarom jullie deze selectie maakten.

Keuzeopdrachten vanuit het vak godsdienst (Bu en GZE)

Elk groepje *kiest* één van de volgende *stellingen* te werken.
 De groep brengt de stelling in verband met het verhaal.
 De groep geeft daarna een argumentatie om met de stelling akkoord te gaan of niet.
 De uiteenzetting bedraagt max. 1 A4.

- 1 Een relatie met iemand uit een andere cultuur vraagt om moeilijkheden.
(BU 14,15 en 16)
- 2 Elke migrant is gedoemd om zijn eigenheid te verliezen.
(GZE 10,11)
- 3 Elke drugsverslaafde valt in kritieke situaties terug op verslaving.
(GZE 5,7)
- 4 Bijgeloof is een zaak van niet-westerlingen.
(GZE 10,11)
- 5 Relatiebrokken in de eerste levensjaren staan garant voor relatieproblemen later.
(GZE 10,11)

3.3 VAN HULLE, J., *Tanden*, niet uitgegeven, 2004.

Oude en nieuwe spanningen in Zuid-Afrika.

Oprachten over apartheid en nieuwe spanningen in Zuid-Afrika.

Vakoverschrijdende startopdracht (vanuit om het even welk vak)

Elk groepje is *verplicht* om 1 van de 4 onderstaande begrippen uit te werken over de kernproblematiek van Zuid-Afrika. Samenwerking met het vak geschiedenis of economie is een meerwaarde.

Je structureert de gegevens in minimum 1, maximum 2 A4'tjes:

- de ontstaansgeschiedenis van Zuid-Afrika;
- Nelson Mandela;
- de apartheid;
- vergelijk de koopkracht van de Zuid-Afrikaan met die van de westerse toerist.

Keuzeopdrachten vanuit het vak godsdienst (BU 14,15,16,17)

Elk groepje kiest één van de onderstaande opdrachten.

Het groepje presenteert de taak zoals gevraagd.

- 1 Je wilt met de leerlingenraad een actie op het getouw zetten ten voordele van een Zuid-Afrikaanse minderheidsgroep.
Je moet hiervoor een kort betoogje (max. 5 minuten) over apartheid in Zuid-Afrika uitwerken. Je eindigt je betoog met 5 actiepunten die jullie met de school willen bereiken.
- 2 Je maakt een fotoreportage die illustreert hoeveel verschillende culturen in Zuid-Afrika samen leven.
Bij de foto's staan korte informatieve teksten. Je zorgt dat de kracht van de formulering raakt. Je geeft je reportage ook een titel.
Je kunt deze reportage zowel met papieren als met digitale beelden presenteren.
- 3 Je krijgt 10 minuten zendtijd (radio of tv) om de problemen van het nieuwe Zuid-Afrika in de eenentwintigste eeuw ter sprake te brengen. Het kortverhaal *Tanden* kan je hiervoor inspireren. Je zorgt ervoor dat iedereen uit je groep aan bod komt. Dit kan in de vorm van een verslaggever, een getuigenis, een interviewer, een ambassadeur ...

DEEL 2 VOORBEELDEN VAN PROCES-EVALUATIE

1 Hoe bereik je een verantwoorde groepsscore: model 1

1.1 Zelfevaluatie teamwork

Je duidt in het rooster je eigen houding in de groep aan.

	1	2	3	4	5
Ik heb mij volledig ingezet.					
Ik kan mijn taken goed plannen					
Ik hield me aan de afspraken.					
Ik heb de anderen positief gestimuleerd.					
Ik heb mijn kwaliteiten (als leider, als afwerker, als ...) optimaal gebruikt.					
Ik heb de andere leden kritisch bevroegd.					
Ik heb met de kritiek van de andere leden rekening gehouden					

1.2 Evaluatie van de andere teamleden

Naam:	1	2	3	4	5
Hij/zij heeft zich volledig ingezet.					
Hij/zij kan zijn/haar taken goed plannen					
Hij/zij hield zich aan de afspraken.					
Hij/zij heeft de anderen positief gestimuleerd.					
Hij/zij heeft zijn/haar kwaliteiten (als leider, als afwerker, als ...) optimaal gebruikt.					
Hij/zij heeft de andere leden kritisch bevroegd.					
Hij/zij heeft met de kritiek van de andere leden rekening gehouden					

1.3 Jouw verantwoorde score voor elk groepslid

Je groep heeft 20 punten te verdienen.

Je verdeelt deze 20 punten over alle groepsleden (jezelf inclusief) naargelang hun inzet. Je motiveert elk punt met 1 zin.

Dit blad dien je individueel aan de leraar in.

In een klassengesprek achteraf zal je leraar de algemene tendensen van de cijfers toelichten zonder naar mensen of persoonlijke commentaren te verwijzen.

Namen van de groep	Scores	Verantwoording
...		
...		
...		
...		

1.4 Kennis van je eigen leerstijl

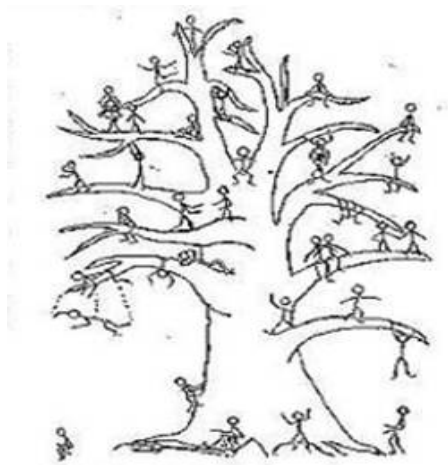
Vul de zin uit de eerste kolom aan in de tweede kolom

Ik hou van werken in groep (ja/nee)	
Mijn sterkste punt bij het werken in groep is	
Mijn zwakste punt bij het werken in groep is	
Ik heb vooral bijgeleerd op vlak van	

2 Hoe bereik je een verantwoorde groepsscore: model 2

2.1 Werking van de groep

Je probeert om het groepswerk te visualiseren aan de hand van onderstaande boom.
 Je schrijft je naam bij een persoon op de boom.
 Je plaats bepaalt waar jij jezelf in het groepswerk situeerde.
 Je doet hetzelfde voor je groepsgenoten.

2.2 Suggestie voor nieuwe samenwerking

Je neemt nu een groene kleur.
 Je duidt jezelf en je groepsgenoten aan op een plaats die je zou willen hebben mochten jullie nog eens samen werken.

Je formuleert nu per persoon van de groep (jezelf inclusief) een reden voor de nieuwe plaats. Je let hierbij op het helder formuleren van je argumenten.

Namen groepsleden	Suggestie voor nieuwe samenwerking
...	
...	
...	
...	

2.3 Jouw verantwoorde score voor elk groepslid

Je groep heeft 20 punten te verdienen.
 Je verdeelt deze 20 punten over alle groepsleden (jezelf inclusief) naargelang hun inzet. Je motiveert elk punt met 1 zin.
 Dit blad dien je individueel aan de leraar in.

In een klassengesprek achteraf zal je leraar de algemene tendensen van de cijfers toelichten zonder naar mensen of persoonlijke commentaren te verwijzen.

Namen van de groep	Scores	Verantwoording
...		
...		
...		
...		

Bijlage

Tekstfragment